

תאריך עדכון: י"ב סיוון תשפ"ג 1.6.2023

שם מחלקה: לימודי המזרח התיכון

שם ומספר הקורס: נשק גרעיני במזרח התיכון 195007

שם הקורס באנגלית: Nuclear Weapon in the Middle East

שם המרצה:

סוג הקורס: מתוקשב

היקף שעות: 2 ש"ס

סמסטר: ב'

שנת לימודים: תשפ"ד

אתר הקורס באינטרנט:

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה (מטרות על / מטרות ספציפיות):

מטרת הקורס- מטרת הקורס היא להעמיק את ידיעותיהם של הסטודנטים באשר לפיתוח נשק גרעיני במזרח התיכון, כבסיס לניתוח התפקיד שממלא נשק זה במאזן העוצמה בין מדינות המזרח התיכון וכן עם שחקנים משיקים לו (דוגמת המעצמות).

תוצרי למידה-

- 1) להכיר את האופן שבו פועל נשק גרעיני ואת המשמעות האסטרטגית שלו.
- 2) להכיר את תוכניות הגרעין שפותחו במזרח התיכון החל מהמחצית השנייה של המאה העשרים.
- 3) לנתח את ההשפעה שיש לנשק גרעיני על היבטים שונים הקשורים למזרח התיכון (מעמדן של מדינות, הרתעה, שיקולי מדיניות, יחסים עם מעצמות).
- 4) להשוות בין תוכניות הגרעין השונות והשפעותיהן, על הדומה והשונה שביניהן.
- 5) לנתח היבטים שונים הקשורים לסיכול ותקיפה של תוכניות גרעין של מדינות במזרח התיכון.

ב. תוכן הקורס:

במהלך הקורס, לאחר רקע הכרחי בהיבטים טכניים של נשק גרעיני ובמשמעותו של נשק זה, נעסוק בתוכניות הגרעין שפותחו במהלך השנים במזרח התיכון במדינות: ישראל, עיראק, סוריה, איראן, לוב. בכל אחת מהתוכניות נכיר היבטים שונים הקשורים בה, מתוך כוונה ליצור בקרב הלומדים תמונה רחבה ומעמיקה של הסוגיה.

מהלך השיעורים- הקורס הינו מתוקשב. לקורס מספר חטיבות, אשר חוץ מחטיבת המבוא - כל אחת תעסוק בתכנית גרעין של מדינה אחרת. כל חטיבה תילמד במשך 1-3 שיעורים. כל שיעור יכלול חומרי קריאה/ צפיה ושאלות מכוונות לחשיבה. במהלך הקורס ייערכו שני בחנים מתוקשבים ובסופו בחינה מסכמת.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים- רשימת נושאים/תוכנית הלימודים בקורס -רשימה מפורטת של נושאי ההרצאות בסדר כרונולוגי (רשימה או טבלה כדוגמת המצ"ב)

מס' השיעור	נושא השיעור	קריאה נדרשת	הערות
חטיבה 1 (שיעורים 1-2)	מבוא לנשק גרעיני	<ul style="list-style-type: none"> גיים באגוט, הפצצה: ההיסטוריה הסודית של 	

	<p>פצצת האטום (תל אביב: משכל, 2012), עמ' 17-40.</p> <ul style="list-style-type: none"> • יהושפט הרכבי, מלחמה גרעינית ושלום גרעיני (תל אביב: מערכות, 1964), פרקים נבחרים. 		
	<ul style="list-style-type: none"> • אבנר כהן, ישראל והפצצה (ירושלים ותל אביב: שוקן, 2000), פרקים נבחרים. • אדם רז, "הפרשה הגרעינית של מלחמת יום הכיפורים ומשמעויותיה אז והיום," עדכן אסטרטגי כרך 16, גיליון 4, עמ' 95-108. • Netanel Flamer and Arnon Gutfeld, "Israel Approaches the Nuclear Threshold: the controversies in the American Administratio n Surrounding the Israeli Nuclear Nomb 1968– 1969," <i>Middle Eastern Studies</i>, Vol. 52 (5), 2016, pp. 715-736. <p>סגיר, — דימונה</p>	<p>הגרעין תכנית הישראלית</p>	<p>חטיבה 2 (שיעורים 5-3)</p>

	<p>ההרתעה הגרעינית של ישראל (ירושלים: כרמל, 2022), עמ' 32-60.</p>		
	<ul style="list-style-type: none"> • שלמה נקדימון, תמוז בלהבות: הפצצת הכור העיראקי - סיפור המבצע (תל אביב: ידיעות אחרונות - ספרי חמד, 2007), פרקים נבחרים. • מ' פוקסמן-שעל (עורך), הפצצת הכור הגרעיני בעיראק: קובץ מאמרים והרצאות (ירושלים: מרכז מורשת מנחם בגין, 2003), פרקים נבחרים. 	<p>הגרעין תכנית העיראקית</p>	<p>חטיבה 3 (שיעורים 7-6)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • Kenneth Pollack, <i>Unthinkable: Iran, the bomb, and American strategy</i> (New York: Simon and Schuster, 2013), pp. 34-63. • Raphael BenLevi, "From supporting actor to 'whipping the P5+1': Assessing material and ideational influences on 	<p>הגרעין תכנית האיראנית</p>	<p>חטיבה 4 (שיעורים 10-8)</p>

	<p>Israeli Policy toward the Iranian nuclear program (1996–2015),” <i>comparative Strategy</i>, Vol. 40, No. 6, pp. 563-584.</p> <ul style="list-style-type: none"> • רונן דנגור, “תודעה כמנוף: הקמפיין הישראלי בסוגיית הגרעין האיראני, ” בתוך יוסי קופרוסר ודודי סימן טוב (עורכים), <i>המערכה על התודעה: היבטים אסטרטגיים ומודיעיניים</i> (תל-אביב : המכון למחקרי ביטחון לאומי, אוניברסיטת תל אביב ; רמת השרון : המרכז למורשת המודיעין, 2019), עמ' 199-181. 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Ori Wertman, Christian Kaunert, <i>Israel: National Security and Securitization</i> (Cham: Springer, 2023), pp. 123-148. • רועי שרון וכרמלה מנשה, “קבל אריזונה”, <i>כאן</i>, 11, יוני 2018. • יעקב כץ, <i>קוד</i> 	<p>הגרעין תכנית הסורית</p>	<p>חטיבה 5 (שיעורים 12-11)</p>

	<p>אריזונה : כד השמידה ישראל את הכור הגרעיני בסוריה (תל אביב: כנרת- זמורה-ביתן, 2020), פרקים נבחרים.</p>		
	<ul style="list-style-type: none"> • יואל גוז'נסקי, "ערב הסעודית: אופציות גרעיניות פתוחות", " בתוך אמילי לנדאו וענת קורץ (עורכות), סוגיות נבחרות בבקרת נשק (תל אביב: המכון למחקרי ביטחון לאומי, 2012), עמ' 82- .67 • גליה לינדנשטראוס, "טורקיה והגרעין – עדיין לא שם", " בתוך אמילי לנדאו וענת קורץ (עורכות), סוגיות נבחרות בבקרת נשק (תל אביב: המכון למחקרי ביטחון לאומי, 2012), עמ' 92- .83 • יפתח ביק, "הכוח הלא- ערבי הרביעי : הפיכת פקיסטאן ותכניתה הגרעינית לאחד הכוחות המעצבים החשובים במזרח התיכון", " חיבור לשם קבלת 	<p>תכנית גרעין במדינות נוספות</p>	<p>חטיבה 6 (שיעור 13)</p>

	<p>תואר דוקטור, אוניברסיטת בר אילן (2021), עמ' 25-50.</p>		
--	---	--	--

ג. **דרישות קדם:**

ללא. יש לשים לב שהקורס הינו קורס סמסטריאלי ולוודא שלקיחתו משתלבת עם ספירת ני"ז של התואר כדי למנוע מצב של מספר ני"ז אי זוגי.

ד. **חובות / דרישות / מטלות:**

יש לקרוא את כלל חומרי הקריאה שיועלו לאתר הקורס בכל אחד מהשיעורים.
יש להגיש את 2 משימות הביניים בזמן – הגשתן וקבלת ציון עובר היא תנאי לבחינה, אי הגשה תימנע מהסטודנטים לגשת בחינה.

ה. **מרכיבי הציון הסופי:**

משימות ביניים – 20% (2 משימות, כל אחת 10%) – יש לבצע את שתי המשימות ולקבל בהן ציון עובר כתנאי להשתתפות בבחינה המסכמת.
בחינה מסכמת פרונטלית – 80%.

ו. **ביבליוגרפיה:**

ראו פרטי קריאה המפורטים במהלך השיעורים לעיל.